

Par patēriņa cenām 2024. gada jūlijā

Jūlijā vērojams mēnesim neraksturīgs cenu pieaugums

Pēc Centrālās statistikas pārvaldes datiem 2024. gada jūlijā, salīdzinot ar jūniju, patēriņa cenu līmenis pieauga par 0,1 %. Precēm tas palika nemainīgs, bet pakalpojumiem pieauga – par 0,4 %.

Jūlijā patēriņa cenu līmenim tradicionāli bija tendence samazināties, ko ietekmēja sezonālie faktori. Jau piekto gadu pēc kārtas jūlijā novērots cenu kāpums, kas nav raksturīgs šim mēnesim. Iepriekšējos gados to galvenokārt ietekmēja straujais cenu kāpums energoresursiem pasaulē un tarifu paaugstināšana. Šogad jūlijā inflāciju galvenokārt ietekmēja lēnāks nekā raksturīgs šim mēnesim cenu kritums pārtikai.

Lielākā palielinošā ietekme jūlijā, noslēdzoties akcijām, bija cenu kāpumam personīgās higiēnas precēm un skaistumkopšanas līdzekļiem – par 7,7 %, kas kopējo patēriņa cenu līmeni palielināja par 0,15 procentpunktiem.

Jūlijā cenas turpināja pieaugt pakalpojumiem – par 0,4 %, kas kopējo patēriņa cenu līmeni palielināja par 0,1 procentpunktu un kam cenas pieauga jau astoto mēnesi pēc kārtas. Pakalpojumu sektorā lielākā palielinošā ietekme jūlijā bija cenu kāpumam pārvadājumu pakalpojumiem, ko galvenokārt ietekmēja cenu kāpums starptautiskajiem lidojumiem. Liela ietekme bija arī cenu kāpumam kompleksiem atpūtas pakalpojumiem (ceļojumiem ārzemēs, kas iegādāti no komplekso ceļojumu organizatoriem) un mājokļa īres maksai.

Pēc krituma iepriekšējos divos mēnešos cenas pieauga degvielai. Jūlijā cenas degvielai pieauga par 1,3 %, kas kopējo patēriņa cenu līmeni palielināja par 0,1 procentpunktu. Cenas straujāk pieauga dīzeļdegvielai.

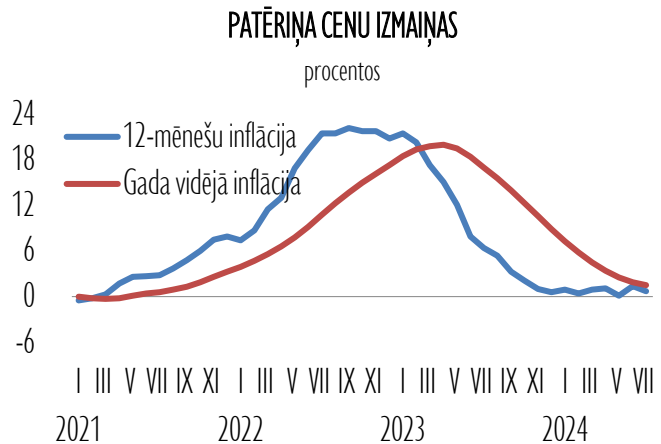
Arī *Brent* naftas vidējā mēneša cena jūlijā, salīdzinot ar jūniju, pieauga par 1,3 %, tomēr jūlija mēneša beigās, salīdzinot ar jūnija beigām, *Brent* naftas cena bija samazinājusies par 7 %, mēneša laikā *Brent* naftas cenai sarūkot no 87 ASV dolāriem par barelu mēneša sākumā līdz 81 ASV dolāram par barelu mēneša beigās. Neskatoties uz spriedzes pieaugumu Tuvajos Austrumos un iespējamām naftas piegādes traucējumiem, cenu pieaugumu kavēja noturīgās bažas par pieprasījumu lielākajā patērētājā Ķīnā. Jaunākie dati liecina, ka Ķīnas kopējais naftas imports 2024. gada pirmajā pusē ir samazinājies par 11 %.

Alkoholisko dzērienu un tabakas izstrādājumu cenas jūlijā palielinājās par 0,8 %, kas kopējo patēriņa cenu līmeni palielināja par 0,1 procentpunktu. Lielākā ietekme bija cenu pieaugumam stiprajiem alkoholiskajiem dzērieniem un cigaretēm.

Lielākā samazinošā ietekme jūlijā saistībā ar izpārdošanām, kas sezonāli notiek katru gadu, bija cenu kritumam apģērbam un apaviem par 5,1 %, kas kopējo patēriņa cenu līmeni samazināja par 0,3 procentpunktiem.

Pārtikai cenas jūlijā samazinājās tikai par 0,2 %, kas kopējo cenu līmeni samazināja par 0,05 procentpunktiem. Tradicionāli jūlijā ir raksturīgs straujāks pārtikas cenu samazinājums. Lielākā ietekme jūlijā sezonālu faktoru ietekmē bija cenu kritumam svaigiem dārzeņiem.

Jāatzīmē, ka pārtikas produktu cenas pasaulē pēc neliela kāpuma iepriekšējos četros mēnešos jūlijā arī nedaudz saruka – par 0,2 %, bet gada laikā – salīdzinot ar 2023. gada jūliju, tām bija vērojams kritums par 3,1 %. Jūlijā graudaugu cenu indeksa samazinājums atsvēra augu eļļas, gaļas produktu un cukura cenu indeksu pieaugumu, savukārt piena produktu indekss gandrīz nemainījās. Graudaugu

cenu indekss strauji saruka otro mēnesi pēc kārtas. Tāpat kā jūnijā, arī jūlijā cenas samazinājās visiem graudaugu veidiem, ko noteica sezonālā ražas novākšana un labākas ražas perspektīvas lielākajās eksportētājvalstīs. Piena produktu cenu indekss jūlijā praktiski nemainījās, piena pulvera cenas samazinājumam kompensējot sviesta un siera cenu pieaugumu. Piena pulvera cenu kritumu noteica vājais pieprasījums pēc importa, īpaši pēc piegādēm, ko daļēji noteica tirgus aktivitāšu vasaras apsīkums Rietumeiropā, neskatoties uz ierobežotajiem krājumiem un sezonāli zemāku piena ražošanu Okeānijā. Tīkmēr sviesta un siera cenas pieauga, galvenokārt pateicoties augstajiem iekšējiem pārdošanas apjomiem Rietumeiropā, ierobežotiem krājumiem un sezonāli sarūkošajai piena ražošanai. Savukārt straujākais cenu kāpums otro mēnesi pēc kārtas līdz pusotra gada augstākajam līmenim bija augu eļļu cenu indeksam, ko noteica cenu kāpums visiem augu eļļu veidiem, galvenokārt atspoguļojot noturīgo un stabilo pieprasījumu no biodegvielas sektora un ražas prognožu pasliktināšanos vairākās lielākajās eļļas augu sēkļu ražotājvalstīs 2024./2025. gada sezonā. Jūlijā turpināja pieaugt gaļas cenu indekss. Spēcīgais importa pieprasījums noteica liellopu, aitu un putnu gaļas cenu pieaugumu, turpretim cūkgaļas cenas nedaudz samazinājās, atspoguļojot pārprodukcijas situāciju Rietumeiropā vājāka ārējā un iekšējā pieprasījuma dēļ. Jūlijā otro mēnesi pēc kārtas pieauga arī cukura cenu indekss, ko galvenokārt izraisīja zemāka kā gaidīts raža Brazīlijā. Turklāt bažas par ilgstošo sauso laika apstākļu iespējamo ietekmi uz cukura ražošanu nākamajos mēnešos un nesenis etanola cenu pieaugums vēl vairāk veicināja cukura cenu kāpumu pasaulē.

2024. gada jūlijā, salīdzinot ar iepriekšējā gada jūliju, patēriņa cenas pieauga par 0,7 %. Gada vidējā inflācija bija 1,5 %.

Arī turpmāk galvenā ietekme uz cenu izmaiņām joprojām būs saistīta ar energoresursu un pārtikas cenu svārstībām pasaulē, kā arī to noteiks globālā attīstība. Vienlaikus inflāciju Latvijā ietekmē dažādi piedāvājuma puses faktori saistībā ar nodokļu un tarifu pārskatīšanu, kā arī pieprasījuma puse, ko veicina atalgojuma kāpums. Kopumā 2024. gadā vidējā gada inflācija sagaidāma 1-1,5 % robežās.